

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Ludere cum iis, qui aliante nequeunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Anglia, & fere tota Italia, jus commune Casareum: non vigere, docet Bartol. à S. Fausto in *Speculo Confess. d. 32. q. 5. num. 5.*) tamen jure hoc posito, non tenetur liquidem, quod sit circulo illo, (ut nimirum prius solvat, & deinde per Judicem repetat) potest per se facere, cum moraliter idem sit; multo magis, si in judicio, ex defectu probationis, timeatur vel mora magna, vel negatio Justitiæ. Neque dicas, hæc est poena; ergo debetur post sententiam: nam respondeo ita quidem esse: tamen, cum retinere eam ante, vel accipere post sententiam, re ipsa æquivalent, non est injustitia alterutrum modum eligere. Aliter respondet alij.

Quod si quis forte juravit se solviturum, tenetur solvere ob reverentiam juramenti: licet possit deinde repetere. At si etiam juravit non repetere, nec repetere posse ante absolutionem juramenti, dictum est *suprà lib. 3. in decalogum, cap. 2. §. 5. à n. 6.*

12. Carolus V. pro Regnis Hispaniæ tulit legem prohibentem ludere credito, etiam ludis alioqui permisis, & insuper irritas, & nullas effecit quascunque promissiones, & obligationes; ex quo fit, ut intra Hispaniam, etiam in ludis permisis non teneatur quis solvere, quod credito perdidit: cum ex Jure communi solum non teneatur in prohibitis.

Peres: Si uterque ludens renuntiet legi concedenti, cedatque Juri suo, poteritne alteruter non solvere, & solutum repetere? Respondeo, si non intercessit juramentum, potest, quia huic juri factio in favorem boni communis credere nullus valet; si intercessit juramentum, videndum est, An juramentum contra leges positivas obliget, de qua re nos fusè in superioribus *lib. 3. cap. 2. §. 5. à 39. disputavimus.*

13. Dicendum est tertio: Si quis, cum luserit credito, solvat id, quod amisit, posse victorem illud justè retinere. Ratio est, quia lex solum concedit posse repeti, non verò non posse retineri; ita Molin. *loc. cit. q. 8.* & saltem ita consuetudo optima legum interpretes explicuit. Colonar quod dixi *num. 9.*

Ludere cum animo non solvendi, vel non solvendi nunc.

14. Si quis sive credito, sive numeratà pecunià animo non solvendi ludat, atque id alter ignoscit, nõ potest retinere quod lucratur. Ratio est, quia contractus fuit inæqualis alterum decipiendo: Suppono enim collusorem similem animum non habuisse. Si quis ludat animo non solvendi nunc, colliges ex dicendis *max. num. 17.*

Vincere plus, quam arrisere.

15. Si ludatur pecunià numeratà. Quæri potest, An alter vincere plus, quam habeat, possit; v. g. habet quis solum quatuor, poteritne sine injustitia vincere octo, vel plus. Respondeo uno jactu, & cum una persona non potest, quia contractus non esset æqualis, si solum potest perdere quatuor, sed vult vincere octo. Lege *Sot. in 4. q. 5. art. 2. Arag. 2. 2. q. 32. art. 7. Alcozer. tract. de Ludo, c. 16. aliisque.*

16. Dixi (cum una persona) siquidem quando sunt plures colludentes, v. g. sex, & singuli ponunt, v. g. quatuor, poterit victor uno jactu vincere viginti à quinque suis collusoribus.

Dixi item (uno jactu) nam in toto ludo, distingui solet (id debent docere Sanchez, Lopez, Beia, Toler, aliique cit. à Diana *parte 1. tractatu 8. resolut. 67.* dum aiunt, posse vinci plus, quam quis potest perdere.) Si enim tu fingas habere multum pecuniæ, decipiasque alium, qui putat te habere multos nummos, teneris restituere illud plus, quod lucratus es. At verò si nihil fingas, non teneris. Ratio est, quia in priorè casu tu illum fallis, in posteriore ipse se decipit. Verùm,

cur eadem distinctio adhibita non est, quando de uno jactu?

17. Expediuntur igitur dic id, de quo disputatum praxi ratò contingere. Nam quamvis lusor non sit actu nisi, v. g. quatuor, habet tamen potentia, cum sit regulariter ab alio sibi mutare, atque adeo potest credere (sed absit feaus nolendi deinde solvere) enim pacto clarè esset injustus contractus, ut dictum *num. 15.*

Neque obstat pactum fuisse de ludendo numeratà pecunià. Non obstat, inquam, nisi re vera sim decipiens pecuniam ex mutuo, vel ex aliqua alia ratione habentem, camque colludenti sincerè solviturus, non est, quod unde judicet pactum graviter infringere. Quæ deinde, etiam videtur vera in ludente pecunià profusa, sed cum animo, ut si perdat, sincerè solviturus propediem sit.

Ludere cum his, qui alienare nequeunt.

18. Qui cum his ludat, & peccat, & restituere tenetur, quod lucratur. Rursus ij, qui nequeunt alienare pecuniam propriam non habent, quam collusori vendenti solvere possint, tenentur eidem collusori restituere, quod lucrati fuerint.

Ratio hujus dicti posterioris est, quia non iniquum contractum æqualem, dum vincere voluerunt, sed potest non potuerunt. Ratio prioris est, quia acceptam rem alicui invito domino. Excipe, nisi collusor illud alienare non posse, illum esse, verbi gratia, si familiam carentem pecunia: tunc enim restituere illius familias non tenetur, quod vincit, quia collusor scienti, & volenti nulla facta est injuria. Ita Sarr. Henriquez, Azor. Bonacina apud Dianam *parte 1. tractatu 8. resolut. 67.*

Jam percurramus singulos, qui alienare nequeunt. Filius familias, quid possit in ludis expendere, dictum *superius est, & unum tangam max. num. 7.*

19. Vxor potest perdere: Primò bona parafamilias. Secundò, ea, quorum habet liberam administrationem. Tertio, quæ vir tacitè, vel expressè concessit tacitè autem concedere censetur ea, quæ similes mores ejusdem conditionis solent ludo apponere, vel alios usus pro suo arbitrio consumere, ut *superius cap. 2. §. 3. diximus.*

20. Maritus, inficia, nolentèque uxore, ea exponere ludo potest, quæ sunt liberè sua: Quare, quamvis ratio peccet, etiam in his exponendis peccato committitur charitatem, & familiæ, si propter ludam vis videri necessitas debeat: tamen colludentes si vincunt, non obligabuntur ad restitutionem, quia à potestate habere pecuniam accipiunt. Quæ verò ad uxore perit ludo committere, eà invitè, maritum nõ posse, nimirum manifestum, de quibus bonis dictum est factis, *dicto cap. 2. §. 3.*

21. Servus potest ludo exponere, peculium, id est, quæ sub suo pleno dominio sunt: quæ autem sunt ejusmodi, vide *superius dicto cap. 2. §. 1.*

22. Quid de famulo qui ludo pecuniis, quas depositas apud se habet domini sui? Idem quare de depositario non famulo.

Respondeo, vel de peccato interrogas, vel de obligatione restitutionis.

23. Si de primo, peccat quando dominus esset graviter invitatus, quia injuria est te re mea velle uti, meo pugnante. Quoniam verò, quando nullum damnum venit domino (ut si famulus promptus est in reddendo deposito, ubi primum dominus illud poposcerit) non est gravis rationabiliter injuria, ideo tunc erit à peccato exemptus mortali depositarius excusandus. Idem certe concedi famulo, si is pari promptitudine reddenda, immo tulo domini damno, negotietur pecuniam ejusdem apud se depositam applicando sibi lucrum. Ita Sot. alij apud Rebell. *1. parti. q. 4. n. 22.*

24. Si de restitutione loquaris, erit distinguendum, cum Reb. si enim nomine suo famulus illam pecuniam ludo committat, debet eam reddere, non vero quod ex ludo lucratur.

Ratio est, quia sicuti domino suo ludit, sic laico suo acquirit. At si nomine domini, utrumque debet, forsitan, quia est domini, lucrum quia domini nomine acquiritur est.

25. Religiosus vel ludit cum consensu Superioris, vel tacito, sive expresso, vel sine consensu. Si sine consensu. Dico p. 1. d. certum esse ipsum contrahere obligationem restitutionis tum illius, quod ipse lucratur, quod certe debet restitui collusori, tum illius quoque idem Religiosus perdit, quod à victore debet Monasterio restitui, & in victoris defectu ab ipso Metropolitano de proprio peculio, si illo fruitur, vel alio summo modo ut de Religioso furtum committente dicitur in universim inferius, tractat. 4. cap. 1. §. 1. Ratio huius dicti est, quia contractus est nullus, ut ex dictis patet.

26. Si cum consensu Superioris ludit Religiosus, Dico secundò, non esse obligationem restitutionis, quia contractus est validus, postèrque esse utilis Monasterio.

Inquiret, potèstne Religiosus consumere ludo, quod debet tacite, vel expresse à Prælato in suam honestam recreationem: Id quod etiam potest quæri de Religioso qui ad scientias, verbi gratiâ, discendas, vel ad aliam negotia sustentatur extra Monasterium: debet enim & habere aliquid proportionatum in suam honestam recreationem.

Respondet: Reb. loco citato quest. 4. num. 6. docet non nullam esse obligationem restituendi, quia Prælati, etiam prohibent ludum suo Religioso, solum sunt in iure in modo, non in substantia alienationis: iam enim concedunt eam summam alienari posse in recreationibus, quam summam esse quatuor, vel quinquaginta annuis, docet idem Reb. Contrà, Rodriguez 12. quest. Reg. 48. art. 3. ait semper adesse obligationem restitutionis, quia nunquam præsumitur Prælatum licentia ad expendendum in ludo. Sed est distinguendum: Si ludus sit prohibitus, & indecens statui Religioso, prout cum Rodriguez nunquam præsumi licentiam ad substantiam quidem, quare tunc adesse oportet peccatum, onus restitutionis. Si sit licitus, & honestus, cum præsumitur licentia, saltem quoad substantiam alienationis, utrumque onus peccati, & restitutionis evadit.

27. Quod dico de Religioso, dictum intellige de ludo seculari ludente cum pecuniis paternis. Solum admodum in Patre seculari præsumitur nobilitas, & facile, & furasse semper præsumi Patrem non esse invitum, quoad substantiam, licet sit quoad modum, si filius amittit, etiam in ludo prohibito illam quancitatem contrahit tacite in recreationem; quia minus seculares Patres ad hanc prohibitionem attendere solent, quam Prælati Religiosi.

Fures ludentes

28. Fur, & usurarius, similisque vel ludo exponunt eandem rem numero, quam furati sunt, vel ejus pretium. Si primum, collusor, qui etiam bona fide accipitur, debet, ubi furtum cognovit, rem domini, non ipsi furi, vel usurario (quidquid alij innominatim apud Reb. 2. p. quest. 4. num. 15. dicant) restituere; quia dominium rei ablatae semper remanet apud dominum: Facta autem hac restitutione, fur tenebitur restitutionem rei ipsi collusori restituere: nam contractus licet sit iustus, & validus, unde iuste ex Mol. d. 518. collusor illam restitutionem acquisivit. An, ut recuperet quod iuste jam victi, possit collusor rem reddere furi, colligit potest ex dicendis. *Tractat. 3. capite tertio §. 2. & 3.*

29. Quod si collusor sciebat rem fuisse furtivam, & nihilominus ludit, Mol. d. 337. n. 6. negat furem debere restituere collusori illam rei æstimationem, quia contractus ludi fuit nullus, ut potest de re scelerata aliena.

30. Si secundum, id est, si à fure committatur ludo pretium rei ablatae, tunc, si non habet fur alia bona, collusor, qui, etiam bona fide lucratur, tenetur re cognita, restituere dictum pretium, quia contractus ludi fuit nullus, cum illud rei pretium omnino solvi debuerit domino, & consequenter ludo exponi à fure non poterit. At si fur alia bona habet, non tenetur collusor, quæ victi restituere. Ita Bonacina d. 1. de rest. in particul. quest. 2. part. 2. num. 18. quia fur potest per alia hæc bona ludo satisficere, atque ad id exponendo illud pretium validum fecit ludi contractum. Hinc etiam fit, ut in hoc posteriore casu si fur ipse vincat, non teneatur restituere collusori quod lucratur, tenetur in priore, quia in posteriore contractus fuit validus: at fuit in priore nullus. Faciunt, huc quæ dicant. *Tr. d. 3. §. 4. num. 26.*

Quod si collusor sciebat pretium illud esse furtivum, nec furem habere alia bona, recurret doctrina modò data à Molina num. 29.

Cooperatores ludi, ubi de loco, quem appellamus Barattaria.

31. Qui domum, mensam, taxillos, Chartas, similiaque subministrant ad ludum, peccant mortaliter, si ludus sit mortalis, quia illi cooperantur; ut taceam interim hanc subministrationem multis in locis esse lege prohibitam. Tenentur etiam ad restitutionem rerum ibi perdarum, si perdarum fraudibus, aut ab iis, qui alienare non possunt. Lege Navarrum in *M. an. cap. 20. num. 15.* Reb. loco citato, quest. 5. sect. ult. num. 5. Molina disp. 5. num. 5. & d. 233. n. 3. Tenentur autem secundo loco, id est, in defectum colludentium, ut ex infra dicendis colligetur. Cum autem hæc subministratio sit ex se actio indifferens, posse rationabili causa excusari à cooperatione peccati: ita de Lugo tom. 2. d. iust. d. 19. sect. 2. §. 4. num. 76. sed quia est in materia Justitiæ, causa debet esse major, ut diximus, *sup. lib. 5. cap. 1. §. 4. à numero decimo quinto*, quam in cæteris; utique, omnibus expensis, proportionata rationi.

32. Appendix prædictorum est illa Questio, An Princeps licite possit concedere, vel permittere licentiam liberam exponendi domum (*Barattaria*) ad justum modi ludos: Et absolute negative respondemus, cum Sanchez Trullench. alitque apud Dian. part. 7. tract. 9. res. 39. quia æque cooperaretur ad ea damna, quæ non sunt à Principe permittenda.

Quæ, permitti solent meretrices, ergo, & hujusmodi luxuria domus. Respondeo, adesse manifestas disparitates. Nam primò, majora mala timentur in Rep. ex peccatis contra iustitiam, quam, contra Castitatem. Secundò Princeps non debet esse tam sollicitus de peccatis ex se occultis. Tertio, Facilius abstinetur à prædictis injustis ludis non data commoditate, quam ab impudicijs, quæ, ne peiores committantur, si meretricium prohibeatur, merito timentur.

33. Excipit Diana part. 2. tract. 15. res. 65. ludum (*Bonavoglia*) & ludum *Capo di Guardia*. Hos enim posse Principem permittere concedit propter rationabiles causas. Nam prior mundat Remp. hominibus perditæ vitæ: posterior tollit Militum otium. Sed in hoc posteriore adverte, illuc solos Milites, non verò alios debere consistere; secus jam non esset ad levandum dumtaxat Militum otium, & rediret doctrina data num. 32.

34. Superioribus hisce diebus exagitatum fuit, An viro Nobili liceret in domum suam, non quidem populares quoscumque, sed similes sui Nobiles ad ludendum admittere, iisdemque aleas, & similia sub-

